

Змістовий еквівалент передбачає вираз одних і тих же значень в двох мовах різними способами. Наприклад [6]: Делегація НАТО вилетіла до Києва – Делегація НАТО полетела в Киев – NATO delegation arrived in Kiev.

Ситуаційний еквівалент передбачає вираз висловлювань, що описують одну й ту ж ситуацію, не лише за допомогою різних форм, але і за допомогою різних елементарних значень. Наприклад [6]: Делегація НАТО повернулася на батьківщину до Франції – NATO delegation returned home to France – Делегація НАТО вернулась на родину во Францію.

Описовий переклад застосовується тоді, коли в іншій мові не існує відповідного поняття. Наприклад [6]: Засідання комітету НАТО, на круглому столі в Києві – Заседание комитета НАТО, на круглом столе в Киеве – Meeting of the NATO Committee on the round table in Kiev.

Комітет НАТО дав «зелене світло» щодо збройної допомоги Україні Комитет НАТО, дал «зелений свет» по вооруженной помощи Украине – Committee of NATO, gave the «green light» for the armed assistance to Ukraine.

Такі розбіжності пояснюємо різницею правової культури. В процесі ефективної багатомовної комунікації має місце не тільки міжмовна, але і міжкультурна комунікація, під якою прийнято розуміти адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, що належать до різних національних культур.

Як наголошує Казанцев А. І. [3, с. 12], розглядаючи формули офіційно-ділового тексту, характерною рисою яких є ситуативна вмотивованість, безпосередньо пов'язана з світобачення народу – носія мови, необхідно враховувати їх національну специфіку і культурну конотацію. В даному випадку система одиниць офіційно-ділового мови пов'язана з матеріальною, соціальною і духовною культурою мовної спільноти і, отже, є відображенням її культурно-національного досвіду.

Стандартним для юридичної термінології є використання кліше і штампів, тобто способів відбору мовних засобів, типових для офіційно-ділового стилю. У цьому випадку мова йде про штампи, властиві тому чи іншому письменникові або штампи наукового або офіційно-ділового стилю. Мова юридичних документів вміщує багато кліше і штампів. Висока повторюваність стійких словосполучень надає текстам офіційно-ділового стилю стандартизований характер.

Тому еквівалентність кліше у багатомовних паралельних корпусах різна. Багато термінів властиві одній правовій системі, можуть мати інший зміст або взагалі не мати еквівалента в іншій правовій системі. Особливо це стосується права країн, що належать до різних соціально-економічних формацій.

Наприклад, в процесі паралельного перекладу досить зіставити кілька кліше на англійській і російській мові [6]:

Работа по внедрению ядерного оружия; борьба по уничтожению сепаратистов; эксперимент по применению оружия; исследования по ликвидации сепаратизма в ЛНР и ДНР.

Work on the introduction of nuclear weapons; the struggle to destroy the separatists; an experiment on the use of weapons; research to eliminate separatism in LNR and DNR.

В українських відповідниках варто застосовувати дієслівні категорії: впроваджувати, винищувати, експеримент із застосуванням, дослідження з ліквідації. Змінам не піддаються аббревіатурні терміни ЛНР, ДНР, сепаратизм, що є лексично однозначними категоріями.

Висновки. Отже, після розгляду особливостей застосування лексичних та граматичних трансформацій в процесі корпусного перекладу юридичних термінів, можна стверджувати про важливість їх словникового оформлення, як практичного додатка до паралельного корпусу. Юридичні терміни, скорочення, кліше вимагають особливо точного перекладу. Для адекватного перекладу будь-якого юридичного документа програмна база має бути оснащена термінологічними і юридичними блоками, які необхідно періодично поновлювати.

Також, офіційна ділова мова передбачає жорстку стандартизацію застосовуваних мовних засобів. Основою документів НАТО є кліше, штампи або клішовані пропозиції, за допомогою яких досягається певна синтаксична і семантична формалізація тексту.

Література:

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студентов филол. и лингв. фак. вузов / И. С. Алексеева. – М. : Академия, 2004. – 345 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М. : ЛКИ, 2008. – 186 с.
3. Казанцев А. И. Особенности перевода клише и штампов официально-делового языка (на материале французского языка): Учеб. пособие / А. И. Казанцев ; Челябин. гос. ун-т. – Челябинск, 2002. – 67 с.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 378 с.
5. Кубиц Г. В. О проблеме применения специальной оценочной лексики в юридических текстах / Г. В. Кубиц // Юридическая юстиция. – 2007. – № 5. – С. 47–49.
6. Офіційний сайт архівних документів «НАТО» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts.htm.
7. Сайт Национального корпуса русского языка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ruscorpora.ru/corpora-bibli.html>.
8. Сайт інтерфейсу InfoStream [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ling.infostream.ua>.

УДК 811.111

О. П. Демиденко, А. В. Шимчук,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

АНГЛІЙСЬКІ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНІ ТЕРМІНИ У ФОКУСІ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Статтю присвячено дослідженню англійських офтальмологічних термінів. Аналіз термінів проводиться на основі лексикографічних джерел та автентичних статей зі спеціалізованих періодичних видань. Терміни класифіковано за структурою, етимологією, за тематикою. Для аналізу текстів англійських статей застосовано корпусний підхід. Автори ілюструють статтю прикладами з Британського національного корпусу та лексикографічних джерел.

Ключові слова: термін, офтальмологія, класифікація, корпусний підхід, Британський національний корпус.

АНГЛИЙСКИЕ ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКИЕ ТЕРМИНЫ В ФОКУСЕ КОРПУСНОЙ ЛИНГВИСТИКИ

Статья посвящена исследованию англоязычных офтальмологических терминов. Анализ терминов проводится на основании лексикографических источников и аутентичных статей из специализированных периодических изданий. Термины классифицированы по структуре, этимологии та тематике. Для анализа текстов англоязычных статей использован корпусный подход. Авторы иллюстрируют статью примерами из Британского национального корпуса и лексикографических источников.

Ключевые слова: термин, офтальмология, классификация, корпусный подход, Британский национальный корпус.

ENGLISH OPHTHALMOLOGICAL TERMS IN THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS

The article deals with the peculiarities of English ophthalmological terms. The terms have been analyzed on the basis of lexicographic sources and authentic publications related to the field of ophthalmology. The terms have been classified according to their structure and etymology, the authors have also proposed thematic classification of the ophthalmological terms. The authors conclude that the majority of English ophthalmological terms originate from Greek or Latin, the terms of the studied field can be structurally classified into simple, combined and compound terms and each of them may belong to one of 10 thematic groups. With a view of consideration of the specificity of contextual functioning of the terms the corpus approach has been applied. Analysis of the English ophthalmological terms has been carried out by means of AntConc software and British National Corpus (BNC). In order to realize the main aim of the research eight articles devoted to such topics as eye abnormalities, eye diseases and physiological peculiarities have been scrutinized. The results obtained during the research are illustrated with the examples from the studied sources.

Key words: term, ophthalmology, classification, corpus approach, British National Corpus (BNC).

Зір людини є одним із її сенсорних чуттів, що дозволяє сприймати навколишній світ у вигляді зображень, і, водночас, це один з найважливіших інформаційних каналів. Саме тому ефективне лікування зору була проблемою, яка турбувала ще лікарів Стародавнього світу, і залишається одним з першочергових завдань сучасної медицини. Пошук ефективних підходів і методів лікування потребує швидкого розвитку галузі, представлення й обговорення інноваційних розробок, постійного обміну досвідом колег з різних країн. У філологічному плані це зумовлює потребу дослідження і впорядкування галузевої медичної термінології. З огляду на те, що англійська мова залишається мовою міжнародного, в тому числі професійного спілкування і постійно поповнюється новими термінами, їх дослідження за допомогою сучасних методів є актуальним.

Метою цієї статті є короткий огляд результатів спроби застосування корпусної лінгвістики до аналізу англійських офтальмологічних термінів з позицій їх етимологічних, структурних і функціональних особливостей.

Медична термінологія неодноразово опинялася у центрі уваги науковців і зберігає свою актуальність для нових розвідок. Цьому питанню присвячені дослідження А. В. Боцмана [2], О. Б. Петрова [8], В. Лабова [22], С. В. Вострової [3], Л. Ю. Зубової [5], І. В. Знаменської [4], А. В. Косенко [6] та інших. Основна увага науковців приділяється етимологічним особливостям медичних термінів, їх структурним і функціональним характеристикам, а також пошуку оптимальних способів їх перекладу [11, 10, 9].

Англійська офтальмологічна термінологія має не лише риси, притаманні медичній термінології в цілому, але й певну специфіку. Тому перш за все, розглянемо загальні особливості сучасної медичної термінології. Як підкреслюють І. М. Терлецька, М. О. Кобильченко та Н. С. Шекера, «формування сучасної медичної термінології пов'язано не тільки з вихідною лексичною основою, і навіть не тільки зі змістом відповідних понять, але й з тими соціальними змінами, які відбуваються у світі в цілому, так і в окремих країнах, що мають сформовані медичні школи [11, с. 291]. Сучасна англомова медична термінологія є системою медичних термінів – мовних знаків у спеціальній функції носія інформації про систему наукових знань і практичних заходів, поєднаних метою діагностики, лікування і попередження хвороб, збереження і зміцнення здоров'я та працездатності людини, подовження життя [4, с. 4].

Р. В. Поворознюк також звертає увагу на кілька спроб стандартизувати термінологічне поле медицини в Європі шляхом опублікування низки лексикографічних джерел. З них найбільш повною і відповідною, на думку дослідниці, є міжнародна медична спільнота вважає Terminologia Anatomica, розроблену Федеративним комітетом з анатомічної термінології (FCAT) за участі Міжнародної федерації анатомічних асоціацій (IFAA) у 1998 році і розміщену на сайті Федеративної міжнародної програми з анатомічної термінології (FIPAT), організації-наступника FCAT. Однак дослідниця підкреслює, що поява термінологічних стандартів не усунула варіативність як таку, а швидше додала до існуючого поля лексичних одиниць нові [10, с. 355]. У цьому контексті на окремий розгляд заслуговує термінологічний апарат кожної з галузей медицини і, зокрема, офтальмології.

За аналогією з традиційною дефініцією, **офтальмологічний термін** може бути визначений як *слово чи словосполучення, яке номінує елементи анатомії та фізіології ока, а також захворювання органів зору, методи їх лікування й профілактики*. Як і будь-які інші терміни, офтальмологічні характеризуються моносемантичністю, стилістичною нейтральністю, точністю, високою вмотивованістю та семантичною прозорістю. Класифікувати їх можливо за етимологією, структурою та тематичними групами.

Визначальними ознаками розвитку англійської медичної термінології А.В. Косенко вважає інтеграцію, що є наслідком взаємодії з іншими галузями знань, диференціацію, що уможливлено внаслідок дотику нових наук з власними термінологіями, інтернаціоналізацію, реалізовану через терміни з греко-латинською основою, економію, реалізовану за допомогою абрєвіації, скорочення шляхом символів, введення у текст засобів немовної номінації, а також уніфікацію як результат термінографії й стандартизації [6, с. 69]. Основу медичної термінології складають запозичені греко-латинські терміни або терміни, створені штучно з греко-латинських терміноелементів [11, с. 292]. При цьому характерною є наявність у термінів двох або більше синонімів, один з яких грецький, а інший – латинський. Наприклад, *ophthalmology* (грецьк.), *oculist* (лат.). Водночас незначна кількість термінів належать до італійської, французької або арабської мов.

До англомовних термінів латинського походження належать терміни з префіксами *an-, ab-, ad-, alb-, ambi-, ante-, articul(o)-, aut(o)-, aux(o), bi-, cili-, circum-, co-, com-, di-, dis-, ex-, inter-, irid-, ocul(o)-, palpebr-, vas-* та інші [13, с. 71–72]. Наведемо приклади: *aniridia, anisocoria, cilium, iridodonesis, astigmatism* тощо [7].

Продуктивним способом творення англомовних термінів галузі офтальмології є афіксація. Так, до англомовних термінів латинського походження належать терміни з суфіксами *-al, -ary, -ation, -dynia, -form, -icle, -ics, -ous, -ion, -y*. Наприклад, *sclerectomy, diascleral, extension, mucous* та ін [23].

Значна частина офтальмологічних термінів утворена за допомогою префіксів грецької мови, зокрема *an-, anti-, aniso-, cata-, di-, dys, hyper-, irid(o)-, kerat(o)-, ophthalm(o)-, phaco-, xer(o)-* [13, с. 72–73]. Наприклад: *anisocoria, cataract, dyscoria, xerophthalmia* [1].

Англійські офтальмологічні терміни характеризуються наявністю термінотворчих грецьких суфіксів або напівсуфіксів, серед яких найбільш продуктивними є *-algia, -gen, -graph, -ism, -meter, -oma, -scopy* [13, с. 73–74]. Наприклад: *strabismus, optometer, focimeter, glaucoma, funduscopy* [7].

Деякі англomовні офтальмологічні медичні терміни також формувалися під впливом французької мови. Як зазначає М. Ангелес, це пов'язано з історичними умовами, що склалися в країні після навали норманів, та зникнення з ужитку латинської мови у VII–VIII ст. [13, с. 74–75]. Прикладами термінів французького походження є такі: *peau d'orange lesion, optic, organ, malignant, curettage, irisbombé* [7].

Офтальмологічні терміни, як і всі медичні терміни вирізняються різною структурою. Так, за структурою офтальмологічні терміни можна поділити на:

прості, тобто такі, що позначають поняття галузі офтальмології та складаються з одного самостійного слова. Наприклад, *blepharitis, chalazion, nyctalopia, retina, swelling* [7].

складні офтальмологічні терміни складаються з двох і більше слів, які пишуться разом або через дефіс. Наведемо приклади: *sclerokeratitis, limbal-based, jelly-like, convexo-concave, iridodonesis* та ін [7, с. 15].

терміни–словосполучення – це офтальмологічні терміни, які складаються з двох і більше самостійних слів та разом позначають одне поняття зазначеної галузі. Наприклад, *achromatic vision, granular corneal dystrophy, mucoid discharge, pigment epithelium detachment* та ін [1].

На окрему увагу заслуговують також **терміни-епоніми** – це терміни та термінологічні сполучення, які у своїй назві містять ім'я лікаря, що вперше описав певну хворобу, синдром чи аномалію або ім'я пацієнта, у якого було виявлено це явище. І. М. Терлецька, М. О. Кобильченко та Н. С. Шекера вказують на те, що разом з класичними термінами-епонімами, що увійшли до вжитку в XVI–XIX століттях, з'являються нові терміни, що відображають як етапи розвитку нових галузей медичної науки, так і пріоритет того або іншого ученого, країни у відкритті нових фактів [11, с. 193]. Прикладами офтальмологічних термінів-епонімів можуть слугувати такі: *Axenfeld's syndrome, Zeiss lens, Schirmer's test* [3].

В межах термінологічного поля офтальмології можливо також виділити певні тематичні групи. Тематичний критерій вказує на ту сферу галузі, де застосовується термін, а відтак частково – й на його функціональну характеристику. Розподіл офтальмологічних термінів за тематичними групами також є важливим для вивчення варіативності мовних одиниць. За А. В. Ткач, під варіантами розуміються різні прояви одного й того ж значення, тобто видозміна якої-небудь мовної одиниці, яка, незалежно від усіх змін, є сталою (незмінною) [12, с. 131]. Варіативність медичної термінології в цілому і офтальмологічної зокрема потребує детального дослідження, у тому числі й у перекладознавчому аспекті. На нашу думку, можливо виділити такі тематичні групи англійських офтальмологічних термінів:

- **анатомічні терміни** – терміни галузі офтальмології, що позначають фізіологічні особливості органів зору людини, їх будову. Наприклад: *lateral canthaltendon, orbital floor, pupil, crystalline lens, tarsal glands, sclera* [7];

- **терміни – назви зорових аномалій** – офтальмологічні терміни на позначення відхилень у фізіологічних показниках людського зору, його аномальних характеристик тощо. З-поміж прикладів можна назвати такі *Rieger's anomaly, anatrophia, hypotrophia* [15];

- **терміни – назви офтальмологічних захворювань** – лексичні одиниці, що позначають хвороби, органів зору людини. Наприклад, *Coats' disease, Oguchi's disease, pigmentary glaucoma* [7];

- **терміни на позначення запальних станів органів зору** – лексичні одиниці, що найменують запальний процес, що протікає в органах зору. Наприклад: *blepharitis, canaliculitis, dacryocystitis* [7];

- **терміни – назви симптомів захворювання**, наприклад, *Munson's sign* [7];

- **терміни – назви синдромів захворювання**. Наприклад, *iridocornealendothelial syndrome, Weber's syndrome* [15];

- **терміни – назви способів дослідження, діагностики органів зору** – лексичні одиниці, які позначають техніки, процеси, підходи до діагностики хвороб органів зору, їх тестування та допомагають у подальшому вирішенні питань щодо їх лікування. До прикладу: *Schirmer's test, contrast sensitivity test, biomicroscopy of the eye* [1];

- **терміни–назви офтальмологічних приладів, інструментів та апаратів** – термінологічні одиниці, що називають інструменти, котрі застосовуються офтальмологами для діагностики органів зору, їх огляду, а офтальмологом–хірургам для проведення операцій. Наприклад, *keratome, excimerlaser, refractometer* [1];

- **терміни–назви методів та засобів лікування офтальмологічних захворювань** – лексичні одиниці, що називають основні напрями лікування хвороб органів зору. До прикладу: *cantholysis, LASIK (laser-assisted-in-situ-keratomileusis), laser eye surgery* [1];

- **терміни–назви офтальмологічних лікарських препаратів, оптичних засобів** – термінологічні одиниці, які позначають назви ліків, препаратів для лікування очних інфекцій, хвороб чи симптомів та оптичних засобів. Наприклад, *eyedrops, gaspermeable lens, hardcontact lens, intraocular lens, ophthalmic ointment* [7].

Іншим аспектом нашого дослідження є спроба застосування корпусного підходу до аналізу англійських офтальмологічних термінів. Цей підхід передбачає аналіз найчастотніших термінів, які застосовуються в галузі офтальмології, їх сполучуваності з іншими лексичними одиницями та порівняння отриманих результатів з даними Британського національного корпусу (тут і далі – BNC) [2].

Аналіз проводиться з використанням комп'ютерної програми AntConc, яка уможливило проведення дослідження з досліджуваними статтями шляхом їх безпосереднього додавання до програми [20; 18; 17; 21; 16; 23; 24; 25]. Таким чином, офтальмологічні терміни вивчалися у контексті на матеріалі автентичних англomовних статей, обраних для дослідження. Матеріалом для аналізу було обрано 8 статей галузі офтальмології присвяченим хворобам та проблемам ока, очній хірургії тощо. Статті, відібрані з журналів *American Journal of Ophthalmology* [21; 24; 25], *BMC Ophthalmology* [18; 16; 23], *Scientific & Academic Publishing* [20; 17] охоплюють широкий спектр офтальмологічних досліджень.

Відібрані нами тексти склали одномовний спеціалізований корпус галузі офтальмології, загальна кількість слів у якому становила 2529, а кількість токенів (лексем окремих слів) – 12375. З огляду на специфіку нашого дослідження, основну увагу було зосереджено на номінативних частинах мови. За результатами аналізу найбільшого поширення у досліджуваному матеріалі набули терміни *eye* (82), *glaucoma* (59), *patient* (55), *cataract* (43), що, природно, пояснюється завданнями офтальмології у діагностиці та лікуванні захворювань органів зору.

Безперечною перевагою вищезгаданої програми є можливість дослідження термінів у контексті, а також виявлення їх безпосередньої сполучуваності з іншими словами у реченні. Наприклад, найпоширенішими словосполученням зі словом *eye* стали: *eye cramp, eye health professionals* –, *eye showed, left eye, right eye, each eye, one eye* тощо. У BNC серед словосполучень з'являються і нетермінологічні: *to turn a blind eye, to catch an eye in the mirror, face smb eye to eye* [14].

Серед найпоширеніших словосполучень з терміном *glaucoma* у корпусі офтальмологічних термінів, що досліджується, варто зазначити *angle glaucoma, to have glaucoma, with/without glaucoma, individuals with glaucoma, glaucoma screening* тощо. Частотність використання цього терміну у BNC становить 28 на 100 000 000 слів, з чого випливає, що хвороба не

так відкрито обговорюється в суспільстві. Варто зазначити, що цей медичний термін зустрічається не лише в галузі медицини, а й навіть у художній літературі, а також в біографіях людей. Наприклад, *three operations did not succeed in curing his glaucoma, and he had to give up his business in 1878* [19, с. 498].

Поширеність катаракти у світі зумовлює й частотність використання словосполучень із відповідним терміном, наприклад: *cataract blindness, cataract surgery, cataract operation, to have cataract*. Згідно BNC частотність даного слова становить 77 разів на 100 000 000, тож можемо зробити висновок, що катаракту, як хворобу органів зору, обговорюють більше, ніж глаукому. Цей термін зустрічається в таких галузях як медицина, соціологічні науки і навіть у кореспонденції. Наприклад, *The cataract operation is the world's third or fourth most common surgical* [14].

Висновок. Офтальмологічні терміни позначають різноманітні явища та процеси в органах зору, які необхідно ідентифікувати, систематизувати та класифікувати. Крім цього, сучасні підходи до аналізу термінології уможливають належну номінацію термінів-неологізмів, а за допомогою корпусного підходу можливо розглянути частотність вживання кожного терміна та проаналізувати його поширеність та використання у мовленні.

Література:

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда : у 2 т. – Львів : Наутилус, 2002. – Т.1, 2. – Т. 1. – 1354 с. ; Т. 2. – 1334 с.
2. Боцман А. В. Структурно-семантичні та прагматичні особливості фармацевтичних текстів (на матеріалі англійських інструкцій до вживання лікарських препаратів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04– германські мови / А. В. Боцман. – К., 2006. – 20 с.
3. Вострова С. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно–прагматичні особливості сучасного англійського медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВЛ/СНІДу) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04– германські мови / С. В. Вострова. – К., 2003. – 20 с.
4. Знаменська І. В. Кореневі дієслова та їх похідні в англійській медичній термінології: структурно–семантичний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 – германські мови / І. В. Знаменська. – Харків, 2006. – 20 с.
5. Зубова Л. Ю. К вопросу об особенностях и трудностях перевода английских медицинских сокращений / Л. Ю. Зубова // Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». – 2005. – № 2. – С. 121–125.
6. Косенко А. В. Основні характеристики англійської медичної термінології / А. В. Косенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – 2015. – № 18. – С. 68–70.
7. Офтальмологічний словник: Англо-український / Т. Фітч, І. Гут, І. Кордоньч, А. Гудзь. – Л. : Кварт, 2006. – 170 с.
8. Петрова О. Б. Структурно-семантична характеристика медичної термінології та народних найменувань хвороб в українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.02– українська мова / О. Б. Петрова. – Х., 1994. – 24 с.
9. Поворознюк Р. В. Етноспецифічні аспекти перекладу англійських медичних текстів / Р. В. Поворознюк. // Мовні і концептуальні картини світу. – 2014. – № 47. – С. 154–162.
10. Поворознюк Р. В. Природа й характер термінологічної варіативності в медичному перекладі / Р. В. Поворознюк. – 2014. – № 48. – С. 354–364.
11. Терлецька І. М. Особливості сучасної медичної термінології / І. М. Терлецька, М. О. Кобильченко, Н. С. Шекеда // Особливості сучасної медичної термінології. – 2012. – Вип. 10. – С. 291–298. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sdzif_2012_10_52
12. Ткач А. В. Видозміна мовних одиниць як лінгвістична універсальність у працях українських та зарубіжних учених / А. В. Ткач // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2014. – Вип. 11. – С. 131–137.
13. Angeles M. The English of the health sciences: a note of foreign borrowings / M. Angeles. – University of Alicante, Department of English Stud: Alicante, 2015. – P. 67–90.
14. British National Corpus [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://corpus.byu.edu/bnc>.
15. Dictionary of Pharmacy / D. B. Worthen. Editor in Chief. – New York, London, Paris: Pharmaceutical Products Press, 2004. – 528 p.
16. Sitaula R. Glial Heterotopia of the orbit: A rare presentation [Електронний ресурс] / R. Sitaula, G. B. Shrestha, N. Paudel та ін. // BMC Ophthalmology. – 2011. – Режим доступу до ресурсу : <http://bmcophthalmol.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2415-11-34>.
17. Clement C. I. Humphrey Matrix Perimetry for Open–Angle Glaucoma Screening in a High–Risk Population [Електронний ресурс] / C. I. Clement, I. Goldberg, S. L. Graham, P. R. Healey // Scientific&Academic Publishing. – 2012. – Режим доступу до ресурсу : <http://article.sapub.org/10.5923.j.ophtal.20120101.01.html>.
18. Saffra N. Isolated sixth cranial nerve palsy as the presenting symptom of a rapidly expanding ACTH positive pituitary adenoma: a case report [Електронний ресурс] / N. Saffra, E. Kaplow, I. Mikolaenko, A. Kim // BMC Ophthalmology. – 2011. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3041999/>.
19. J. B. Dancer. Autobiographical Sketch / J. B. Dancer. – Manchester : FRAS, 1928. – 589 с.
20. Ubah J. N. BarrierstoUptakeofCataractSurgery: AnEyeCampAccount [Електронний ресурс] / J. N. Ubah, M. A. Isawumi, C. O. Adeoti // Scientific&AcademicPublishing. – 2012. – Режим доступу до ресурсу : <http://article.sapub.org/10.5923.j.ophtal.20130201.01.html>.
21. Harkins K.A. Epibulbarosseouschoristoma: A case report [Електронний ресурс] / K. A. Harkins, D. Perry, D. W. Suh // American Journal of Ophthalmology. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : [http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936\(16\)30047-0/abstract](http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936(16)30047-0/abstract).
22. Labov W. Sociolinguistic Patterns / W. Labov. – Philadelphia : Univ. of Pennsylvania Press, 1972. – 344 p.
23. Yusoff M. Intraocular nematode with diffuse unilateral subacute neuroretinitis: case report [Електронний ресурс] / M. Yusoff, A.A. Alwi, M.M. Said // BMC Ophthalmology. – 2011. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3127854/>.
24. Coussa R. G. Simultaneous central retinal artery occlusion and optic nerve vasculitis in Crohn disease [Електронний ресурс] / R. G. Coussa, A. Ali–Ridha, N. Vila // American Journal of Ophthalmology. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : [http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936\(16\)30150-5/abstract](http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936(16)30150-5/abstract).
25. Read S. P. Outcomes in bullous retinal detachment [Електронний ресурс] / Sarah P. Read, Ryan C. Young, Harry W. Flynn Jr. // American Journal of Ophthalmology. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : [http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936\(16\)30196-7/fulltext](http://www.ajocasereports.com/article/S2451-9936(16)30196-7/fulltext).

УДК 811.112.2

Н. А. Джава,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

VORAUSSETZUNGEN FÜR ERFOLGREICHES LERNEN DER FREMDSPRACHEN IN GRUPPEN

ВИМОГИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ГРУПАХ

У статті розглядається питання організації групової роботи на заняттях іноземної мови у вищій школі. Запропоновано певні передумови для ефективного навчання в групах, можливі ролі для учасників групи, вказано на переваги